

ANA BABA DAVRANIŞLARININ DUYGUSAL GELİŞİMDEKİ ROLÜ

Prof.Dr.İlkay KASATURA

Ana-baba ile çocuk arasındaki iletişim, çocuk duygusal gelişimini etkileyen en önemli faktörlerden biridir. Hiçbir ana-babanın bilinçli olarak çocuğunu yanlış yönlendirebileceği düşünülemez. Ancak çocuğun sağlıklı bir şekilde duygusal gelişim yapabilmesi, öncelikle ana-babanın kendi davranış biçimleri üzerinde bilinçlenmelerini gerekli kılar. Hangi tür aile ilişkisi içinde, duygusal gelişim daha iyi yapılabilir sorusuna verilebilecek en iyi yanıt, ana-babanın bilinçli bir şekilde düşünce ve duygularını ortaya koydukları ortamdır. Bir başka anlatımla, ana-baba, çocuklarına verecekleri eğitimde sevgi ve hoşgörülerini ne şekilde ifade edeceklerini biliyorlarsa, çocuğun kendisi ile barışık, kendini kabul eden ve duygusal yönden sağlıklı bir kişilik geliştirmesi kolaylaşmaktadır.

Koşulsuz Sevgi Göstermek

Çocuk, anne-baba tarafından herhangi bir koşula bağlı olmaksızın sevilme ister. Bir başka çocukla karşılaştırıldığı ve o başka çocuk gibi çalıştığı takdirde anne babasının kendisini seveceğine inanmak, doğrudan doğruya kendisini değersiz ve sevgiye layık olmayan biri gibi algılamasına neden olur. Başka insanlarla karşılaştırılmakta anne-babanın değer ölçüleri vardır. Anne-babanın duygusal onayına

ve sevgisine bağımlı olan çocuk için, onay ve sevgiyi koşullu olarak alabilmek bir güvensizlik yaratır. Çünkü mevcut koşullarla değerli ve sevgiye layık bir kişi olmadığını düşünür. Anne babası onu, olduğu gibi değil, beğendikleri kişinin özelliklerine ulaşabildiğinde sevecektir. Yani değerli ve sevgiye layık olabilmek, kendi içindeki yeteneklere değil, dışarıdaki bir kişiye bağlıdır. Diğer insanlarla karşılaştırılarak derecelendirilmek ve sevgiye layık bulunup bulunmamak, çocuğu kendisine göre bazı düşüncelere iter: "Ben ablam kadar başarılı değilim. Sevgiyi hak etmiyorum. Ben arkadaşım kadar derli toplu değilim. Dağınığım. Herhalde sevmeyi hak etmiyorum. Benim matematik notlarım arkadaşlarım kadar iyi değil. Herhalde ben pek zeki değilim. Anne babamın bana değer vermesini hak etmiyorum. Ablam ders çalışırken, benim canım dışarıda gezmek istiyor. Anne babamın sevgisini hak etmiyorum. Annem babam bana sert ve kötü davranıyor. Ablam gibi çalışkan olursan seni de severiz diyor. Ben onun kadar çalışkan olamıyorum. Herhalde beni sevmemekte haklılar".

Bu tür karşılaştırmalarda ve ancak koşullar yerine getirilirse "severiz" mesajlarında, anne babanın unuttuğu ya da farkedemediği şey, her bireyin yetenek ve kapasitesinin aynı olmadığınıdır. Eğitimsürecini verimli kılabilmek bu farkların anlaşılmasına bağlıdır. İnsanlar da, oldukları gibi kabul edilmek ve sevmek isterler. Koşulsuz sevgi verilen çocuğun kendisini aşabilmesi, duygu açlığı çeken bir çocuğa göre daha kolaydır.

Koşullu Sevgiye Tepkiler

Anne baba çocuklarına, falanca okulu seçerse, filanca mesleği edinirse, kendi aile değerlerine daha uygun düşeceği mesajını verdiğinde, çocuk anne babanın istediği okul ve mesleği seçmenin, onların çocuğu olarak kendisine verilen değerden daha üstün olduğu izlenimini alır. Ancak anne babasının istediğini yerine getirirse sevileceğini hisseder.

Sevgi koşullu olarak sunulduğu zaman, insanlar bu koşulu yerine getirmek istemediklerini ve sevgiyi de istemediklerini söyleyebilirler. Ve kendilerini savunmak için kendilerini savunmak için kendilerini kanıtlayabilecek bulguları olumsuz bir şekilde göstermeye yönelebilirler.

Kendi haklarını savunmak zorunda kaldığını hisseden birey vereceği savaşı o kadar yorulabilir ki, görmesi gereken şeyleri göremez, ailesini anlayamaz. Aile bu noktada çocuklarının seçimi ne olursa olsun koşulsuz olarak seveceğini açıkladığında, kendisi ile savaşı durduran çocuk bir süre sonra sükunetle içine baktığında, anne babasının haklılığını anlayabilir.

Halûk 22 yaşında. Üniversite giriş sınavlarında Orman Fakültesini kazanınca, bir doktor olan baba, bu fakültenin bir gelecek hazırlamayacağını, söyleyerek daha iyi bir gelecek verebilecek bir

fakülteyi kazanmadığı için kızıyor. Bu kızgınlıkla da, bir yıl oğluyla konuşmuyor. Kendi kızgınlığı ve uyarılarına rağmen çocuğunun bu fakülteye devam ettiğini görünce, koşula bağlı sevgiden vazgeçerek, bu fakülteyi bitirince, işletme yüksek lisansı için yurtdışına göndereceğini söylüyor. Oğlu ile birlikte kazanılabilecek meslekler üzerinde tartışıyor ve bir karara varıyorlar. Oğul, babanın amacının sadece kendisine verilecek iyi bir gelecek üzerinde odaklaştığını gördüğü zaman, babayı daha iyi anlıyor, ilişkileri düzeliyor.

Daha önceki yorumu, babanın dünyayı istediği şekilde biçime sokmak isteyecek kadar otoriter olduğu yolundaydı.

Anne Babalık İmajı Üzerine Düşünmek

Koşullu sevgide anne babanın kendilerine sormaları gereken şey, bu koşulun yerine getirilmesinde kendi çıkarlarını mı düşünmektedirler yoksa o koşulun yerine gelmesinin çocuklarına yararı olacağını mı düşünmektedirler. Örneğin başarılı ve uyumlu bir çocuk yetiştirme başarısı, anne babaya aittir diye düşünülür. Başarılı ve topluma uyum sağlamış bir çocuğun anne babası olmak, toplum tarafından saygı ve takdir görür. Bu nedenle anne baba, yaşamı algılayış biçimlerini çocuklarına yansıtarak, kendi ideal benlik imajlarına göre davrandıkları zaman, kendi bakış açılarına duydukları saygının, kendi çocuklarının gelişimi için duydukları kaygıdan daha önemli olduklarını farkedebilirler. Çocuğa özgü nitelikler içinde

bireyselleşmesi ve bireyselleşme süreci ile birlikte kendi değer ölçülerinin oluşturulması yer alır. Anne babanın bunu görmezden gelerek çocuklarının kendi modelleri olmasını istemeleri, çocuğun bireyselleşmesi yoluna konmuş büyük bir engeldir. Anne babanın kendi beklentileri ve toplumun değer ölçülerini bir tarafa bırakarak, çocuğun gerçek kişiliğinin ortaya çıkmasına yardımcı olmaları, kendi anne babalık imajlarının saygınlığını da bu davranışlarla ölçmemeleri gerekir. Kendi çocuklarının yeterliliğini ancak farklılıklarını kabul eden anne babalar bir süre sonra hiçbir şeyden çekinmeden, kendini olduğu gibi ortaya koyabilen içtenlikli ve başarılı kişiler yetiştirmiş olurlar.

Çocuklarınızı Gözleme ve Denetleme Yetersizliğiniz Varsa

Saldırgan ya da suçlu çocukların aileleri ile yapılan çalışmalarla (Rutter, 1981) bu ailelerde çocukların davranışlarını, yeterli bir biçimde gözleme ve denetleme yetersizliğinin söz konusu olduğu belirtilmiştir. Ana babalar çocuklarının nerede olduğundan ne yaptıklarından bile habersiz olduklarından, çocukları herhangi bir şekilde etkileyebilecek durumda değildirler. Bazı suçlu çocukların evleri ise "belli kurallar"dan yoksundur. Çocuklar kendilerinden ne beklediğini açıkça bilmemektedirler. Davranış bozukluğu gösteren çocuklar, ana babalarını "sınır koymaya yeterli olmayan" insanlar olarak algılamışlardır. Bu ana babalar, çocuklarına yol göstermedikleri gibi çocuklarının hırsızlık v.b. davranışlarına da

doğrudan doğruya tepki gösterememişlerdir. Onlarla karşı karşıya gelmekten veya bu davranışlarının karşısına çıkmaktan kaçınmışlardır. Genel olarak yetersizdirler.

Çocuklarınızın Kendilerini Kabul Duygusunu Geliştirmek İçin

Anaokulu çocukları üzerinde yapılan bir çalışmaya göre (Weiner B., 1982), anaokuluna, eve, çevreye en iyi uyum sağlamış çocukların, ana babalarının sıcak, verici, destekleyici, aynı zamanda denetleyici ve yüksek beklentilere sahip oldukları bulundu. Burada "denetleyici" olmak, çocuğundan ve davranışlarından bilgi sahibi olmak yönlendirmek anlamına gelmektedir. Kendine yeterli güveni olmayan, heyecanlı çocukların anne babalarında da "aşırı denetim" olmakla beraber, uyumlu çocuklarda denetimin bir problem yaratmak yerine uyumu ve disiplini sağlama nedeni, denetimin destekleyici bir tavır, duygusal sıcaklık ve kabulle birlikte verilmiş olmasıdır. Öfkeli, vurucu kırıcı, saldırgan ve patlamaya hazır çocukların ana babaları, daha az denetleyici, daha az düzenleyici olsa da, çocuk yeterli sevgi ve desteği için denetim azlığını demokratik bir tavır gibi değil, ilgisizlik olarak algılamaktadır.

Çocukları ile sevgi ve saygıya dayalı, demokratik bir ilişki kuran, çocuklarını düzeltebilecek, yanlışları da sevgiyle yönlendiren ve kabul edici ana babalar, çocukların kendilerini kabul duygularını geliştirmektedir.

Demokratik aile ortamında yetişen bireyler, deneme ve yanılma ile Öğrenmelerine fırsat verildiği için yaratıcılıklarını keşfederek, potansiyellerini güçlendirmektedirler. Aile içinde kendini ifade edebilen, aile kararlarına dahil edilen, düşüncelerini açıkça söyleyebilen gençlerin daha bağımsız, kendilerine karşı saygılı, Öfke davranışlarını kontrol edebilen gençler olarak yetiştikleri görülmüştür.

Çocuklarını sevgiyle yönetmeyen, ödül yerine cezayı bir eğitim yönetimi olarak kullanan, çocuklarına soğuk, uzak ve tutarsız davranan aileler, çocuklarının kendini kabulünü güçleştirirler.

Kendini Kabulü Kolaylaştırabilecek özgüveni Sağlamak İçin

Yaşamda başarılı ve mutlu olabilmek, önce bireyin kendini kabul etmesi ve kendisi ile barışık olmasına bağlıdır. Bunun yaratılabilmesi için de, ailenin çocuğa destek vermesi, sorunlarında yanında yer alması gerekir. Anne baba tarafından psikolojik anlamda kabul edilmeyen çocuklar, bu doyumunu aile dışında aramaya itilmekte, kendilerine güven geliştirememektedirler. Anne baba tarafından itildiğini hisseden çocuklarda, anne babaya karşı itici tutumlar gelişir. Anne babayı kabul etmemek, onlardan utanmak, onları benimsememek gibi duygular da sevgi ilişkilerinden yoksun kalma sonucunda gelişir.

Özgüven ve aile desteği arasında karşılıklı ve önemli bir ilişki vardır.

Kendini kabul edici, özgüveni olan, benlik saygısı gelişmiş, bireyler, sevgi ortamında, sağlıklı bir iletişim içinde yetişmiş olanlardır.

Anne Baba Olarak Hoşgörü Eğitiminiz Hakkında Bilinçli misiniz?

Hoşgörü, dar görüşlülüğün karşıtıdır. Dar görüşlülüğten anlaşılan şey ise. olaylara ve yaşama bireyin sadece kendi görüş açısından bakması, diğer görüşlerin hep yanlış ve hatalı olduğunu düşünmesidir. Genel olarak hoşgörü tanımı "bazı durumlarda bir insanın bir kurala, bir yasaya uymamasına göz yummayı getiren esneklik ya da anlayış, yüce gönüllülük gösterme, çevresindekilerin davranışlarını hoş görme" olarak kabul edilebilir. Ancak özellikle belirtmek gerekir ki, hoşgörü kişinin karşısındaki bir kişiye ait olan bütün inanç, düşünce ve eylemlerinin ne olursa olsun, kabul edilip, içe sindirilmesi değildir. Böyle bir tutum psikolojik olarak hoşgörü ile bağdaşmayacağı gibi, sağlıksız zayıf, ilişkileri getireceği bir tutumdur. Hoşgörü, insanın kendi fikirleri doğrultusunda, karşısındaki kişilerle esneklik içinde uygarca tartışmasıdır. Hoşgörüde esas olan, kişilerin birbirlerinin düşünce, inanç ve duygularına saygılı bir tutum içinde ve kendi benliklerinden ödünler vermeden tartışabilme, ikna edip ikna olabilmek tutumudur. Hoşgörüde, tartışma ortamı içinde,"kabul etme" kavramı esas olmakla beraber, "engelleme" kavramı da bazı özel durumlarda yer almalıdır. İlişkileri onarılmayacak ölçüde bozmaya yönelik, kısaca

saldırgan bir duruma kabullenici baş eğici tutum içine getirmek hoşgörülü tutumla bağdaşmaz.

Bizim de içinde bulunduğumuz bazı doğu kökenli kültürlerde hoşgörü ile baş eğme aynı kavramlar içine sokulup, yanlışya yol açabilmektedir. Bunun sebebi doğal olarak tek bir faktöre bağlanamaz. Bizde de olduğu gibi bir çok toplumda görülen geleneksel, kabullenici, baş eğici, kaderci bir kültür birikimi ve yaşam biçiminin bulunması, ataerkil aile yapısının halen devam etmesi, yetiştirilen çocukların büyükler ile tartışmak yerine var olan değer yargılarının kayıtsız şartsız kabul ettirilmesi yolunun yeğlenmesi, devlet-birey ilişkilerinin karşılıklı esneklikten çok yukarıdan aşağıya disiplinli bir "Devlet Baba" figürünün seçilmesi toplumu oluşturan bireylerin yaşam felsefelerinin özgür fikirlere sahip ve onları savunabilen, gereğinde yanlışını görerek düzeltebilen, karşısındakine hoşgörü ile yaklaşabilen, dolayısıyla, gerçek anlamda sevebilen insan tipinin oluşmasını engelleyebilmektedir.

Sonuçta karşımıza görünüşte birbiri ile tamamen zıt ama esasında tıpatıp aynı olan iki üç tip çıkmaktadır. Birinci insan tipi tamamıyla bağımlı, çekingen, ürkek, kararsız, silik her şeyi hemen olduğu gibi kabul edip ona uyan bir özellik göstermektedir. İkincisi ise bunun tamamen tersi dış özelliklere sahip yani, başkaldırıcı, uzlaşmaz, tartışma ile kavgayı birbirine karıştıran bir insan tipidir.

Bu iki tipin de ortak özelliği çağdaş, hoşgörü tanımına uymayacak, dolayısıyla insan ilişkilerinde başarısız hiçbir ilerlemeye yol açmayan bir tutum sergilemeleridir.

Hoşgörülü Bir Kişilik Yapısına Sahip Olmanın, Psikolojik Eğitimle İlgisi

Hoşgörü sahibi kişi, başkalarına verecek şeyleri olan, belli bir düşünce olgunluğu düzeyine gelmiş olan kişidir. Böylesi bir olgunluksa, doğumdan itibaren anne babanın verdiği psikolojik eğitimle çok yakından ilgilidir. Hepimizin ruh sağlığı içinde olabilmemiz için daha doğumdan itibaren çevreyle ilişkiye gereksinimimiz vardır. Özellikle yaşamın ilk yılında bebek kendisiyle ilgilenildiğini yakınlarının beden temasıyla anlar. Birinci yaşa kadar olan devre, çocuğun temel güven duygusunu geliştirebilmesi bakımından anne babanın çok ilgi göstermeleri ve çocuğu kucağa sık almaları gereken bir dönemdir. Alışır düşüncesiyle bundan yoksun bırakmak hatalıdır. Yetiştirme yurtlarında yetişen pek çok bebek üzerinde yapılan çalışmada beden temaslarının azlığı nedeniyle duygusal gelişimin yeterli olmadığı saptanmıştır. İlk yaştan sonra da konuşma ve diğer hareki yetenekler olgunlaşmaya başladıkça, çocuğun kişilik gelişimi için hep olumlu iletiler göndermek gerekir. Çocuğun kişiliğini geliştirmek için olumlu ileti göndermek demek yanlışları söylememek değildir. Ancak çocuğa yapmaması gerekenleri söylemek yerine yapması gerekenleri söylemek, olumlu Örnek olmak, olumlu taraflarını övmek

gibi davranışlar kendisine güveni olan bağımsız kişiler yetiştirir. Bu kişiler de kişilik gelişmelerine paralel olarak hoşgörü sahibi olabilirler. Verecek şeyi olmayan bir bireyin, hoş görü sahibi olup olmamasının ise zaten bir önemi yoktur.

Hoşgörü Eğitimi Yapılabilir mi?

Ruh sağlığı ve mutluluğun temel taşlarından biri "insan ilişkileri'dir. İnsan ilişkilerinde başarılı olmak ise geniş Ölçüde hoş görü gerektirir. Ancak hoşgörüyü nerede ne ölçüde kimlere karşı gösterebileceğimiz kişilik yapısına bağlıdır. Hangi değer ölçüleri bizim için önemli? O anda neden böyle davrandık? Kendimizi tanıyor muyuz? Ya karşımızdaki kişi, nasıl bir insan? O an bizi çok kıran sözü duymamış gibi mi olalım? Bizi çok üzen davranışı hoş mu görelim? Neden? Bu "neden"in cevabını verebilmek de kişiyi tanımayı gerektirir. Kendisine bakan hemşiresine "çekil git başımdan" diyen hasta gerçekte hemşirenin gitmesini mi istiyordur yoksa çektiği acılar yüzünden daha fazla duygusal olarak yakınlığa mı gereksinimi vardır? Yani özel mesajın arkasındaki gizli mesajı tanımak gerekir. Bu nedenle insan ilişkilerinde alıcı-verici arasındaki gönderilerin iyi işleyebilmesi için hangi kanaldan nasıl bir yayın yapılabileceği bilinmelidir.

Bir insan boğulurken yüzme öğretilmez. Sorun çıktığı sırada önlem getirmek yerine önceden önlem almak gerekir. Aile içinde anne baba çocuklarını güvenli ve mutlu yetiştirmeleri için eğitim verilebilir.

Kendisini tanıdığını düşünen pek çok kişi böyle bir eğitim yardımıyla kendini yeniden gözden geçirebilir ve kendi gerçeklerini daha iyi yoklayarak kendini geliştirebilir.

Anne Baba İlişkileri Aile İletişiminde Hoşgörü İle Nasıl Bağlantılı

İletişim, başkaları ile bağlantı kurmak, paylaşımı sağlamaktır. İletişimde karşılıklı iki birim mevcuttur. Bu iki birim arasında, karşılıklı bir iletişim söz konusudur. Etkileşim ya olumlu ya olumsuzdur. Her birey ilişki içinde iken, aynı zamanda kendi benliğini, varlığını da sürdürmek, kısaca kendini korumak durumundadır. Bu da karşımıza "Alan" kavramını getirmektedir.

İnsanlar, kişisel alanlarını kişiliklerinin bir parçası, bir uzantısı olarak kabul edip ona biçim ve renk katarak somut, kendilerine uygun ve özel duruma getirme uğraşı içindedir. Kişisel alan, yaşla, cinsiyetle, yetişilen ortam ve varolan kültür birikimi ile sürekli bir değişme ve gelişme gösterir. Bu alanın kurulması insanlar arasında çatışma, sürtüşme, tartışma ve kavgaya yol açabilir.

Kişisel alanlarını, bireyler, kendi gizemleri içinde saklamak, ya da uygun gördükleri Ölçüler içinde dışarıya yansıtmak isteyebilir. Kişiliğin oluşma süreci içinde anne baba çocuklarının kişisel alanlarına saygı göstermeyi bilmelidirler.

19 yaşında üniversiteye girmiş sınavlarına hazırlanan Esra, annesinin "kişisel alana" saygı göstermeyen davranışları ile ilgili şunları söylüyor: "Özel yaşamıma hiç saygı gösterilmiyor. 1-2 senedir mektuplarımı saklıyorum. Çalışma masamın en üst rafında bir dosyada duruyor. Geçenlerde rastlantısal olarak annemin çantasının açık olduğu masanın yanındaydım. Birden benim için çok önemli olan mektupların zarflarına benzeyen zarflar dikkatimi çekti. Önce bunun kendisine ait bir zarf olduğu üzerinde düşündüm. Fakat şeytan içimi dürttü. Annem odadan çıkar çıkmaz o zarfları çantasından gizlice çektim. Yanılmamıştım. Erkek arkadaşımın gelen mektuplar bunlar. Annem odaya dönmeden hemen yerine koydum. Bir türlü anneme. "Benim mektuplarımın çantasında ne işi olduğunu sormadım. Eminim onların hepsini okumuştur. Bu bana ve mektubumu yazan arkadaşımın büyük bir saygısızlık. Sadece benim değil, arkadaşımın bana güvenerek yazdığı özel şeylerde de arkadaşımın mahremiyetine girme hakkını nereden buluyor? Şimdiye kadar bitmiş 3 günlüğüm var. Eminim onları da okumuştur. Geçenlerde her kilidi açabilecek anahtarlara sahip olduğunu söylüyordu. Ben neden böyle bir anahtara gereksinim duyduğunu anlayabiliyorum artık. Kendime öze hiçbir şeyim olmayacak bu evde. Bazı şeyleri ona anlatamam. Özel eşyalarımı karıştırarak bir şeyler öğrenmeye çalışmasını bağışlamıyorum. Anlatmamamın nedeni de zaten kendisi. Bana güven duygusu verseydi veya benim için Önemli olan bir olayı "ay, ne kadar çocukça, ay ne kadar komik, ne kadar saçma" diye niteleyerek, hevesimi ve içtenliğimi yıkmasaydı anlatmaz maydım hiç? Birbirimizi dinlemiyoruz.

Birbirimize saygı duymuyoruz. Aradaki iletişim kopukluğunun en baş nedeni de bu bence. Bugün bir Türk filmi seyrettim. Lisedeysen, 3 yakın kız arkadaşın hayatını anlatıyordu film Bir kızın ailesi çok baskıcı, her konuda. Kız sonunda evden ve baskıdan kaçayım derken kötü yola düşüyor. Bir kızın ailesi ise, tam olması gereken gibi. Ne çok baskıcı, ne çok ilgisiz. Kız sonunda doktor oluyor ve hayatına düzgün bir şekilde devam ediyor. Filmin sonunda "Çocuklarımız suçlu değildir. Onları, iyi veya kötü yapanlar bizleriz" diyorlar. Bence çok doğru. Her şey ailede bitiyor. Bence iyi bir aile ne çok baskıcı, ne de çok başıboş bırakmamalı çocuğunu. İlgiyi, sevgiyi desteği ve saygıyı hiçbir zaman kesmemelidir. En normali de bu zaten."

Esra, anlattıklarıyla, annesine yakın olmamasının nedenlerini anlamış görünüyor. Annesi ile saygıya ve hoşgörüye dayanan bir iletişim kurabilseler, belki annesinin bir dedektif gibi öğrenmeye çalışacağı şeyleri, oturup kendisini anlatacak. Ancak bir şeyler anlatmayı denediğinde, annesinin anlatılanları ya çok aptalca bulması ya da ilgi çekici bulmaması aralarında bir iletişimsizliği yaratıyor. Kendisi için önemli olan yetişkinlerden, kendilerini küçümseyen iletiler olan çocuklar, kendilerini ortaya koyamazlar. Kendilerinden emin olamadıkları için, hep kaybeden gelişmeyen kişiler olurlar.

İletişim mademki iki yönlü bir ilişkidir, o halde insanın bu iki yönü de olumlu bir şekilde kavrayıp, uygun olarak kendi gelişimi için

verimli bir hale getirmesi zorunludur. Bunun için anlama ve anlatma işlemlerini sağlam kurmak gerekir.

Anlama ve anlatma ile elbette ki tartışma doğacaktır. Ancak karşılıklı fikirlerde kurulabilecek esneklik yani "hoşgörü" sayesinde İletişim gelişecek, ortaya olumlu bir sonuç çıkabilecektir.

Kısaca hoşgörünün oluşmasında kişiler arası ilişki, iletişim ve anlaşabilme süreçlerinin sağlıklı bir şekilde değerlendirilmesi çok önemlidir.

Yeteri derecede olumlu ileti alamazsa, bir çocuk yaramaz tembel, içe kapalı, kendini ifade edemeyen bir çocuk olabilir. İster çocuklarda, ister yetişkinlerde en olumsuz durumlarda bile olumlu pekiştiricileri kullanarak bireyleri cesaretlendirebilmeli, onlarda güven duygusu yaratmalıdır.

Çocuğumuzun yanlış bir davranışını hoş gördüğünüzde bu hoşgörü kendisine bir şey kazandıracak mıdır, yoksa kaybettirecek midir? Bir anne baba olarak önce bu sorunun yanıtlanması gerekir. Söz gelişimi parasının hesabını bilmeden harcayan çocuğunuza, bunun hesabını sormadan hoş görü ile bakmanızla, küçük şeyleri ihmal etmesine, dağınıklığa, odasını toplamamasına karşı göstereceğiniz hoşgörü aynı değildir. Birisi, sorumluluk duygusu olarak kişilik gelişimi için çok Önemli bir davranış özelliği olarak ortaya çıkarken, diğerleri günlük küçük ihmaller gibi algılanarak hoşgörülebilir. Kendi

hoşgörü ölçülerinizi aşan olaylar karşısında hoşnutsuzluğunuzu, belli edebilirsiniz. Hoşgörü sınırsız ve ölçüsüz olmamalıdır.

Anne Baba Olarak Değişime İstekli misiniz?

Heyecansal ve davranışsal bozukluklar nedeni ile aileleri tarafından görüşmeye getirilen ergenlerle konuştuğumuz zaman, sorunların kaynağının anne baba ile ne kadar ilgili olduğu görülür.

Anne baba ya çok duyarsız ve tutarsız, ya çok otoriter ve baskıcı, ya çok kısıtlayıcı ya çok gevşek bir disiplin uygulayan ya da aile kurallarını belirleyememiş, kendi aralarında iletişimi gerçekleştirememiş kişilerdir. Terapi ile bunları görebilmesini sağladığımız anne babalar, davranışlarını kabul etmekle beraber, davranışlarını düzeltme çabasına girmeyi kabul etmemektedirler. Verdikleri yanıtlar hep şöyledir: "Biliyorum, kızdığım zaman fazla cezalandırıcı oluyorum. Öfkemi kontrol edemiyorum. Ama benim öfkem çabuk geçer. Buna anlayış göstermesi gerekir."

Ben bu yaştan sonra nasıl değişirim? Asıl değişmesi gereken benim çocuğum. Anne babaya uymayı anne babanın doğruları çerçevesinde yaşamayı öğrenmesi gerekir.

Çocuğun haklı tarafları olabilir ama ben buyum. Öyle kabul etmek zorunda. Bunca yıllık kişilik değişirmi ? Birbirinin benzeri olan bu itirazlarda ortak bir taraf vardır:

Anne babalar, davranışlarının sorumluluğunu kabul etmemekte, değişime istek gösterecek ve değişebilecek olgunlukta davranmamaktadır. Değişime istek yoksa gelişimi gerçekleştirebilmek de güçtür. Bu isteksizliğin faturası da iletişim kopuklukları olarak ortaya çıkar. Sorunlar büyüyerek devam eder.

KAYNAKÇA

Rutter M. (1981) Epidemiological Longitudinal strategies and causal research in child psychiatry. Jour. Am. Acad. Child Psychiatry, 20. 513-544.

Weiner B. (1982) Child and Adolescent Psychopathology John Wiley-Sons. Inc.